

Historiaa:

Sakkolan nimellä ei ole mitään tekemistä sakkojen kanssa. Vanha historiallinen nimi on Sakkula. Mistä tämä taas tulee, siitä on monta selitystä. Jo 1200-luvulla oli Sakkula-niminen pokosta olemassa. Pähkinäsaaren rauhassa se jäi Novgorodin puolelle ja mainitaan Vatjan viidenneksen verokirjassa Sakkulan muodossa. Ikivanha nimi muutti muotoaan v.1735, kun papisto ja virkamiehet alkoivat kirjoittaa U:n tilalle O:n ruotsinkielen ääntämisen mukaan. Kansa kuitenkin säilytti pitkään historiallisen Sakkula-nimen.

Suur-Sakkolaan aikaisemmin kuuluneista osista Pyhäjärvi liitettiin Käkisalmeen v.1589, Metsäpirtti itsenäistyi v.1903 ja Vuoksela v.1925.

Suvanto jakaa Sakkolan kahtia. Kirkko oli järven pohjoispuolella. Alunperin nykyistä kokoa suurempi järvi laski länteenpäin Vuokseen ja Vuoksi Käkisalmen kautta Laatokkaan. Kevättulvien takia rantakylien viljelijät päättivät kaivaa Suvannon ja Laatokan välillä olleen hiekkakannaksen poikki ojan. Keväällä v.1818 se onnistui. Suvannon vesi syöksyi Laatokkaan sellaisella voimalla, että vei mukanaan suuria puita, kiviä ja rakennuksiakin. Jylinä oli kuulunut Pähkinälinnaan asti, jossa soitettiin kirkonkelloja kolme vuorokautta. Z. Topelius kertoo kirjassa Vanha kaunis Suomi, että rakennuksen pirstaleilla kiekui kukko Laatokalla! Järven pinta laski 7 m ja syntyi 5000 ha viljelyskelpoista maata. Yhteys Vuokseen katkesi kokonaan.

Nyt halusivat puolestaan [Vuoksen](#) rantojen viljelijät alentaa kevättulvia. Kiviniemessä kaivettiin ja syntyi koski, jonka kautta Vuoksen vedet alkoivat virrata Suvannon kautta Laatokkaan v.1857.

Lahjoitusmaakauden jälkeen säädyt päättivät v.1867 lunastaa maat ja talonpojat pääsivät itsenäisiksi, kunhan maksaisivat velkansa valtiolle. Tästä alkoi kaikenpuolinen kehitys. Sakkola kuului jo v.1901 kuntaryhmään, missä torppareita oli kaikkein vähiten. Pian osattiin hyödyntää myös Pietarin markkinat ja vaurastuminen alkoi. Itsenäisyyden mukana raja sulkeutui. Sakkolalaiset sopeutuivat rakennemuutokseen siten, että kehittivät tuottoisan porsaskaupan. Suuria sikaloita ei ollut, vaan lähes jokaisessa talossa oli emakko ja parisniekat (ven. prasol = prasol = karjakauppias, väännettiin myös muotoon raasuli, katso myös Rautu) ostivat porsaas ja kävivät myyntimatkoilla ympäri Suomea. Tästä syystä vieläkin, kun sanoo olevansa kotoisin Sakkolasta, kuulee heti: Ai, oletko niitä rotuporsaita?

Maanviljely oli asukkaiden pääelinkeino. Kunnassa toimi säästöpankki, 6 osuuskassaa ja yksi liikepankki. Kiviniemi oli Sakkolan liikekeskus, jonka kehitystä tuki Kasarmilan kantahenkilökunta sekä hyvät maantie- ja rautatieyhteydet. Suvantoa pitkin oli myös laivaliikennettä, joka yhdisti pohjois- ja etelärannan kyliä toisiinsa.

Kauppaa hoitivat Sakkolan Osuuskauppa sivumyymälöineen, Ala-Vuoksen osuusliike ja lukuisat yksityiskaupat. Isoissa kylissä oli kaksikin kauppaa.

Kunnan talous oli vakaa. Kunnalliskoti ja lastenkoti olivat ajanmukaiset.

Järjestötoiminta ja vapaa sivistystyö olivat Sakkolassa erittäin vilkkaita. Tähän vaikutti osaltaan varhain aloitettu kansakoulujen perustaminen. Ensimmäinen koulu oli aloittanut toimintansa Sipilänmäellä jo v.1874.

Kouluja rakennettiin kolmen vuosikymmenen aikana niin tehokkaasti, että v. 1904 kaikilla lapsilla oli koulu kohtuullisen matkan päässä. V.1939 kansakouluja oli 12. Sakkolalaiset myös lähettivät lapsensa kouluun ja oppivelvollisuus oli Sakkolassa toteutunut 15 vuotta ennen valtakunnallisen oppivelvollisuuden voimaantuloa. Oppikoulua ei ollut, lähimmät olivat Käkisalmissa ja Pölläkkälässä. Jatkosodan aikana aloitti Valkjärvellä keskikoulu, joka ennätti toimia vain lyhyen aikaa. Ensimmäinen kansankirjasto oli perustettu jo v.1848.

Sakkolassa oli kansansivistys- ja maanpuolustusjärjestöillä 10 omaa taloa. Nuorisoseuroja oli 10, vanhimmat perustettu v.1899. Kirkonkylän Nuorisoseura ja Haparaisten Nuorisoseura (perustettu v.1904) toimivat vieläkin! Kuorojakin oli useita: kirkkokuoron lisäksi toimi neljä sekakuoroa sekä kaksi mies- ja naiskuoroa. Lisäksi oli oma torvisoittokunta sekä varuskunnan JP 4:n soittokunta. Työväenyhdistyksiä oli kolme. Urheilua ja voimailua harrastettiin omassa seurassa Sakkolan Jäntevässä.

Martta-yhdistysten toiminta kattoi koko pitäjän ja sen ansiosta naisväki oli varsin edistyksellistä kodin- ja puutarhan hoidossa. Suojeluskunta ja Lottajärjestö toimivat myös vilkkaasti. Nuorten Kristillisellä Yhdistyksellä oli useita ala-osastoja, jotka järjestivät opintopiirejä sekä tyttö- ja poikakerhoja. Evankelisella Nuorisoliitolla oli myös toimintaa, mutta kiistoja eri järjestöjen välillä ei ollut.

Paluu Sakkolaan syyskuussa 1941 käynnisti jälleenrakentamisen. Sota jatkui, mutta kaikki kotityöt hoidettiin, vaikka miehet olivat rintamalla. Naiset, lapset ja vanhat miehet olivat saaneet viljelykseen kevääseen v.1944 mennessä koko peltoalan 6876 ha! Lisäksi oli rakennettu ja korjattu asuin- ja karjarakennukset.

Suvanto ja Vuoksi olivat hyvä puolustuslinja molemmissa sodissa. Sakkolan eteläpuolelle venäläiset pääsivät sotimalla, mutta Taipaleesta ja Suvannosta ei yli tultu ennenkuin alueet oli luovutettava välirauhansopimuksilla.

Suomi menetti Karjalan kolme kaupunkia, Viipurin, Sortavalan ja Käkisalmen sekä kaksi kauppalaa, Koiviston ja Lahdenpohjan. Lisäksi Suomi luovutti kokonaan 39 maalaiskuntaa sekä osittain alueita 21 kunnasta. Karjalasta luovutetun alueen koko oli noin 24 700 neliökilometriä, noin kymmenesosa koko maan pinta-alasta. Suomi joutui sijoittamaan yhteensä noin 430 000 pakolaista, sillä kotiseudultaan joutuivat siirtymään pois myös petsamolaiset sekä osa Sallan ja Kuusamon asukkaista, yhteensä 23000 henkeä. Lisäksi Suomi joutui vuokraamaan Neuvostoliitolle alueita Helsingin läheltä Porkkalasta 50 vuodeksi, jolloin myös Porkkalan asukkaat joutuivat lähtemään evakkoon. Porkkala kuitenkin palautettiin Suomelle vuonna 1955.

Siirtolaisia oli 11 prosenttia kaikista Suomen asukkaista. Noin mittavan joukon sijoittaminen oli varsin suuri operaatio vielä sodan runtelemassa maassa. Sen Suomi toteutti kansainvälistä tunnustusta saaneena tavalla.

6 pitäjää, jotka joutuivat luovuttamaan osan alueestaan ja jäivät itsenäisinä kuntina jatkamaan toimintaansa ja säilyttivät nimensä: Iloantsi, Joutseno, Kitee, Lappee, Nuijamaa, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Saari, Simpele, Tohmajärvi, [Uukuniemi](#), Vehkalahti, Virolahti, Värtsilä ja Ylämaa.

